

Ljubljana, 11. 2. 2022

Poslankam in poslancem Državnega zbora RS

E-naslov: gp@dz-rs.si

Zadeva: Stališča ZSSS k predlogom Zakona o nujnih ukrepih za omilitev posledic zaradi vpliva visokih cen energentov, Zakona o ukrepih za omilitev posledic dviga cen energentov v gospodarstvu in kmetijstvu in Zakona o interventnih ukrepih za podporo trgu dela

Spoštovani

Vlada RS je v okviru zakonodajnega postopka Državnemu zboru RS posredovala **(a) Predlog Zakona o nujnih ukrepih za omilitev posledic zaradi vpliva visokih cen energentov, (b) Predlog Zakona o ukrepih za omilitev posledic dviga cen energentov v gospodarstvu in kmetijstvu in (c) Predlog zakona o interventnih ukrepih za podporo trgu dela**. Vsi omenjeni predlogi zakonov so bili vloženi z oznako nujno, kar pomeni, da ni predvidena njihova javna obravnava oziroma, da okviru le te ni moč podati mnenja o njihovi vsebini.

V Zvezi Svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) smo prepričani, da je prav, da se poslanke in poslanci, preden se odloča o vsebini posamičnega zakona, seznanijo z mnenjem socialnih partnerjev, zlasti kadar je zakon oblikovan brez kakršnegakoli predhodnega posvetovanja v okviru socialnega dialoga. Navsezadnje socialni partnerji zastopajo interese članstva, torej tistih, ki jih vsebina predlaganih zakonov najbolj zadeva. Da je udeležba relevantnih deležnikov v procesu oblikovanja in sprejemanja zakonov še kako pomembna izhaja tudi iz Resolucije o normativni dejavnosti, katero je dne 19. 11. 2009 sprejel DZ RS ter tudi iz Pravil o delovanju Ekonomsko socialnega sveta (ESS). Na žalost Vlada RS oziroma pristojna ministrstva pri oblikovanju omenjenih zakonov niso delovala skladno z omenjeno resolucijo, s Pravili o delovanju ESS in pred njihovim posredovanjem v DZ RS niso vodila nikakršnega socialnega dialoga s socialnimi partnerji, člani ESS. S tem pa je Vlada RS ponovno, ne samo kršila omenjena pravila, temveč tudi v celoti »povozila« socialni dialog in jasno pokazala, da mu ne priznava dejavne vloge v družbenem in ekonomskem razvoju Slovenije. Razlogi za tovrstno početje Vlade RS nam niso poznani.

Ker v ZSSS z izključitvijo javne obravnave predlogov zakonov nimamo možnosti podati svojega mnenje o njihovi vsebini, vas z našim stališčem seznanjamo po tej poti.

A) Predlog Zakona o nujnih ukrepih za omilitev posledic zaradi vpliva visokih cen energentov

Po našem prepričanju predlog zakona v celoti ne sledi svojemu namenu, t. j. pomagati ranljivim skupinam zaradi visokih cen energentov oziroma določa to pomoč zelo selektivno in neenako, na podlagi različnih kriterijev. S tem pa je posamezne ranljive skupine poponoma neupravičeno izključil kot prejemnike pomoči, nekatere pa je, kljub temu da ne sodijo med ranljive skupine, nekritično in nelogično umestil med prejemnike pomoči. S tem pa je odrekel pomoč osebam, ki so jih podražitve na področju energetike najbolj prizadele in ki bi morale po našem prepričanju pomoč tudi prejeti.

V izogib neenakosti, ki jo predlog zakona povzroča, predlagamo, da se namesto določitve selektivnih skupin upravičencev **izplačilo dodatka določi na podlagi enotnega kriterija. Kot enoten kriterij predlagamo neto prejet dohodek na posameznika v gospodinjstvu in sicer tako, da se dodatek izplača vsem polnoletnim prebivalcem RS, katerih neto dohodek na družinskega člana za mesec januar 2022 ni presegal 1.000,00 €.** Na podlagi predlagane rešitve bodo do pomoči upravičeni številni posamezniki, ki se po predlogu zakona ne uvrščajo v eno izmed določenih skupin, njihov mesečni dohodek pa je kljub temu pod ali minimalno nad zneskom praga tveganja revščine. Po podatkih SURS je bilo v letu 2020 kar 5 % delovno aktivnih katerih dohodek je nižji od praga tveganja revščine in se je v primerjavi z letom 2019 povečal za 1 odstotno točko. Čas COVID-a 19 je število revnih zaposlenih samo še povečal. **Enotno določen kriterij, vezan na prejemek gospodinjstva, po našem prepričanju zagotavlja, da bodo do pomoči upravičeni tisti, ki jo tudi dejansko potrebujejo. Povedano drugače: do pomoči bi tako bili upravičeni tudi revni zaposleni, ki ne sodijo v eno izmed skupin, ki jih predlog zakona umešča med prejemnike pomoči.** V ZSSS ne nasprotujemo postavitvi meje za upokoјence, ki je predlagana v višini 1.000,00 EUR, **nasprotujemo** pa dejstvu, **da se revne zaposlene v celoti izključi iz prejemnikov pomoči oziroma, da za njih veljajo drugačni kriteriji.** Veseli nas, da je država končno spoznala in priznala, da imamo v Sloveniji veliko število revnih upokoјencev, pričakujemo pa, a bo tudi spoznala in priznala, da imamo v Sloveniji vedno večje število revnih zaposlenih. Tudi v okviru prikrite revščine.

Na tem mestu posebej opozarjamo, da je potrebna jasnejša opredelitev upravičencev po določbi 1. alineje 1. odstavka 2.člena predloga zakona. *Upravičenci do solidarnostnega dodatka po 67. členu ZDUPŠOP so namreč upokoјenci, katerih pokojnina ne presega 732,00 €.* Ob obstoječem predlaganem besedilu 1. alineje 1. odstavka 2.člena to lahko pomeni, da bi iz plačil solidarnostnega dodatka za odpravo posledic energetske revščine izpadli upokoјenci, katerih pokojnina znaša več kot 732,00 €, njihovi celotni prejemki pa ne dosežajo 1.000,00 €. Glede na navedeno **predlagamo, da se (tudi zaradi večje jasnosti) iz te določbe črta sklic na upravičence iz ZDUPŠOP.** Vsekakor pa naš predlog po uvedbi enotnega kriterija, vezanega na prejemek gospodinjstva rešuje tudi tovrstno težavo.

Opozarjamo tudi na nejasno določilo izplačevalca solidarnostnega dodatka v 3. odstavku 2. člena. Menimo, da obstoječe besedilo, ki kot izplačevalca dodatkov iz 1. in 2. alineje 2. odstavka 2. člena določa ZPIZ oziroma Kapitalsko družbo ni dovolj določno. *Plačnik bi moral biti za posamezna izplačila natančno določen.*

Določilo, da se sredstva za izplačilo solidarnostnega dodatka po predlogu zakona zagotavljajo iz Sklada za podnebne spremembe bo tudi lahko bistveno otežilo izvajanje Programa porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe v obdobju 2021-2023. Glede na Program je namreč iz ukrepov za zmanjševanje energetske revščine predvideno izvajanje programa ZERO, iz predloga zakona pa ni jasno, v kakšni meri bodo odhodki, ki bodo posledica morebitnega sprejema predloga zakona, vplivali na izvedbo tega programa kot celote.

Prav tako v ZSSS **predlagamo, da se določbe tega zakona dopolnijo z določbami, ki se nanašajo na regulacijo cen pogonskih goriv.** Dejstvo namreč je, da cene pogonskih goriv enormno vplivajo na cene osnovnih življenjskih potrebščin (predvsem hrane in pijače) ter da so le-te v zadnjem obdobju (predvsem v obdobju, ko jih je država nehala regulirati) izredno narasle. Vse to pa vpliva na število revnih ljudi v Sloveniji, ne glede na njihov status. Regulacija cen pogonskih goriv, vsaj izven avtocestnega režima, je možna tudi po obstoječi zakonodaji. Prav tako pa je *predlagana regulacija cen pogonskih goriv skladna z namenom predlaganega zakona.* Odpoved dela trošarin namreč, po našem prepričanju, bistveno ne vpliva na ceno pogonskih goriv, predvsem pa ne na ceno osnovnih življenjskih potrebščin v smeri njihovega zniževanja.

Razumemo sicer predlog odpovedi omrežnin v primeru električne distribucije, Vendar pa na tem mestu opozarjamo, da to pomeni izpad prihodka elektro distribucijskih podjetij, ki pa lahko povzroči resne probleme v njihovem poslovanju. Zlasti v razmerju do izvrševanja pravic zaposlenih delavcev. Nekatera

elektro podjetja so namreč že napovedala, da bo takšen predlog imel posledice tako v poslovanju kot tudi v izvrševanju pravic zaposlenih (npr. plačevanju dodatnega pokojninskega zavarovanja zaposlenim delavcem). Zato smo prepričani, da *je potrebno v tej povezavi najti rešitev, ki v ničemer ne bo prikrajšala zaposlene pri uveljavljanju oziroma izvrševanju njihovih pravic.*

B) Predlog Zakona o ukrepih za omilitev posledic dviga cen energentov v gospodarstvu in kmetijstvu

V ZSSS se strinjamo z ugotovitvijo, da je dvig cen energentov v gospodarstvu in kmetijstvu povzročil določene težave ter da, podobno kot v primeru cen osnovnih življenjskih potrebščin, vpliva na končno ceno proizvoda oziroma storitve. Zato podpiramo namen predlagatelja, da se določenim podjetjem začasno pomaga. *Odločno pa nasprotujemo temu, da kriteriji za dodeljevanje pomoči gospodarstvu in kmetijstvu niso v celoti navedeni v zakonu.* Predlog zakona namreč metodologije za določitev izračuna pomoči ne določa temveč prepušča določitev metodologije uredbi. To pa pomeni, da trenutno ni znano, v kakšni meri bo dodeljena pomoč prispevala k ublažitvi povečanih stroškov energije pri posameznemu poslovnemu subjektu ter kakšna bo najnižja vrednost pomoči, ki bo lahko dodeljena. Določitev zgornje višine prejete pomoči namreč ne pomeni, vsaj predvidevamo, da bodo vsa podjetja le to prejela v enaki višini. Zato ***predlagamo, da se metodologija za določitev višine pomoči in sama višina pomoči navede že v samem zakonu.*** S tem bo tudi možno preizkusiti način same metodologije predvsem pa jo bo moč presojati z vidika enake obravnave pravnih subjektov. Navsezadnje je z vidika enakopravnosti, v luči namena zakona, vprašljiva tudi postavitve meje petih zaposlenih kot enega izmed pogojev za prejem pomoči.

Predvsem pa v ZSSS nasprotujemo dejstvu, da med osnovne pogoje za prejem pomoči ni navedeno spoštovanje zakonodaje in pravočasno ter pravilno izpolnjevanje vseh svojih obveznosti. Tako do zaposlenih kot tudi do države. Zato predlagamo, da ***(a) se med kriterije za dodelitev pomoči po tem zakonu (2. člen predloga zakona), uvrsti tudi kriterij, ki se navezuje na morebitne neporavnane obveznosti gospodarske družbe v preteklih letih poslovanja, (b) je lahko upravičenec do pomoči za gospodarstvo poslovni subjekt, ki ima na dan vložitve vloge za obdobje preteklih petih let, poravnane vse obveznosti iz naslova plač in nadomestila plač zaposlenim, plačane vse zapadle obveznosti iz naslova obveznih dajatev in drugih denarnih nedavnih obveznosti v skladu z zakonom, ki ureja finančno upravo ter da ima izpolnjene vse obveznosti iz naslova predložitve vseh obračunov davčnih odtegljajev za dohodke iz delovnega razmerja.*** Navsezadnje je tovrsten pogoj že bil naveden v prejšnjih proti koronskih zakonih in v praksi ni povzročal nikakršnih težav glede dokazovanja.

C) Predlog zakon o interventnih ukrepih za podporo trgu dela

Uvodoma želimo poudariti, da je za ZSSS *popolnoma nesprejemljivo, da MDDSZEM, kot resorno ministrstvo za trga dela, socialna vprašanja in tudi kot odgovorno ministrstvo znotraj Vlade RS za delujoč in učinkovit socialni dialog, v celoti namerno krši Pravila o delovanju ESS ter namerno izključuje sindikate iz razprave o vprašanjih, ki zadevajo trg dela.* Tudi v primeru navedenega predloga zakona je vloga sindikatov bila v celoti izključena. Še več: MDDSZEM je v celoti in popolnoma nekritično v predlogu zakona povzelo predlog pobude interesne skupine delodajalcev v Državnem svetu RS z dne 21.01.2022. Razlogi za tovrstno dejanje ministrstva nam niso poznani, vsekakor pa obrazložitev predloga zakona ne opravičuje njegove vsebine. Ostro obsojamo dejstvo, da MDDSZEM, ki je znotraj Vlade RS odgovorno za delovanje in učinkovitost socialnega dialoga, sistematično in namerno krši Pravila o delovanju ESS ter namerno izključuje sindikate iz kakršnekoli razprave o pravicah zaposlenih ter urejanju trga dela.

V ZSSS predlogu zakona nasprotujemo, hkrati pa nas dejanja ministrstva utrjujejo v prepričanju, da MDDSZEM sindikatom namerno odreka enakopraven položaj v družbi. Dejstvo, da je ministrstvo v celoti

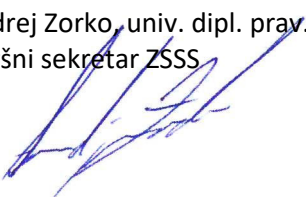
povzelo omenjen predlog predstavnikov delodajalcev v DS RS z dne 21.01.2022 pa nakazuje na to, da MDDSZEM z delodajalci vodi dialog, s sindikati pa ne.

Predlog zakona določa izjemo od sedanjih omejitev začasnega in občasnega dela upokoјencev in sicer tako, da se upokoјencem dovoli, da v koledarskem mesecu opravijo največ 90 ur začasnega ali občasnega dela oziroma tudi največ 120 ur v koledarskem mesecu, vendar največ trikrat v koledarskem letu, pri čemer seštevek ur opravljenega začasnega ali občasnega dela v koledarskem letu ne sme preseči 1080 ur. Povečanje dovoljenega števila ur bi naj veljalo do 31.12.2022. V tej povezavi je potrebno povedati, da predlagano skupno število ur (1080) začasnega in občasnega dela upokoјencev predstavlja več kot polovico letnega fonda delovnih ur, ki so ga dolžni opraviti delavci po sklenjeni pogodbi o zaposlitvi. Takšna številka pa ima lahko precejšen vpliv na trg dela, zlasti na ceno dela, in na zaposlovanje mladih.

Morebitnih dodatnih pogojev, ko je možno povečati število ur začasnega in občasnega dela upokoјencev predlog zakona ne predvideva. Iz obrazložitve sicer izhaja, da je glavni razlog za predlagano podaljšanje števila ur začasnega in občasnega dela upokoјencev odsotnost zaposlenih zaradi COVID-19 (bolezen, karantena). Vendar pa predlog zakona tovrstno odsotnost ne navaja kot primer, ko je možen večji obseg dela upokoјencev temveč povsem nekritično omogoča večji obseg dela upokoјencev ne glede na razlog pomanjkanja delavcev. Število dovoljenega začasnega in občasnega obsega dela upokoјencev v višini 1080 ur namreč pomeni, da bi delodajalec lahko zaradi povečanega obsega dela (in ne z namenom nadomeščanja odsotnih delavcev) lahko opravljal dejavnost z upokoјenci šest mesecev v koledarskem letu (sedaj je omejitev 720 ur/leto) in ne z na novo redno zaposlenimi delavci. Zloraba zakonske ureditve začasnega in občasnega dela upokoјencev je namreč možna, saj predlog zakona, kot je že omenjeno, ne določa primerov, kdaj se tovrstno delo lahko pri delodajalcu uvede (npr. zaradi odsotnosti večjega števila zaposlenih delavcev, ki je posledica COVID-19).

Predlog zakona tudi ne rešuje sistemskih težav, ki se pri izvrševanju začasnega in občasnega dela upokoјencev pojavljajo v praksi. Precej bolje bi bilo, če bi trenutne težave v posameznih dejavnostih, ki so posledica odsotnosti zaradi COVID-19, reševali na način, da bi ohranili obstoječo število ur začasnega in občasnega dela na letni ravni, začasno pa bi odpravili mesečno omejitev 60 ur. Seveda v primerih, ko je pomanjkanje delovne sile izključno posledica odsotnosti z dela zaradi COVID-19. Tako bi lahko upokoјenec v enem mesecu delal več vendar ne več kot predvideva obstoječa tri mesečna omejitev. Dejstvo namreč je, da odsotnost posameznika z dela zaradi COVID-19 praviloma traja krajše časovno obdobje, manj kot mesec dni. *Predlagan način po našem mnenju v celoti omogoča fleksibilno in učinkovito nadomeščanje vseh odsotnih delavcev zaradi COVID-19, ob hkratni preprečitvi morebitnega negativnega vpliva zaposlovanje.* Takšen način povečevanja fonda ur dela upokoјencev bi tudi bolje zagotovil izvajanje tega ukrepa v skladu z njegovim deklariranim namenom, t.j. zgolj takrat, ko je to potrebno zaradi nenadne odsotnosti večjega števila delavcev, in ne na vse dejanske razloge za pomanjkanje delavcev. S postavitvijo pogojev za koriščenje tega ukrepa bi se tudi preprečile morebitne zlorabe, ki se lahko v praksi zgodijo in ki bi pomenile socialni dumping. Ne gre namreč prezreti, da MDDSZEM s predlogom zakona posredno znižuje minimalno urno postavko občasnega in začasnega dela upokoјencev. Z večanjem števila dovoljenih ur začasnega in občasnega dela upokoјencev, ob hkratni ohranitvi nekaterih drugih omejitev, ki se nanašajo na upokoјenca, se višina urne postavke namreč zniža. V ZSSS tudi **predlagamo, da se minimalna urna postavka občasnega in začasnega dela zviša in sicer na 6,17 EUR oziroma, da se urna postavka izenači z vsemi drugimi nestandardnimi oblikami opravljanja dela. Vsekakor pa pozivamo MDDSZEM, da izključno v okviru socialnega dialoga pristopi k sistemskemu reševanju problematike občasnega in začasnega dela upokoјencev.**

Andrej Zorko, univ. dipl. prav.
Izvršni sekretar ZSSS

Lidija Jerkič, univ. dipl. prav.
Predsednica ZSSS

